

Distopyada Toplumsal Alarm: Oprıçnik'in Bir Günü

Social Alarm in Dystopia: Day of the Oprichnik

Keziban Topbaşođlu¹

Öz

Vladimir Sorokin'in 2006 yılında kaleme aldığı *Oprıçnik'in Bir Günü* eserinde distopik bir dünya resmedilir; Korkunç İvan'ın (IV. İvan) Oprıçniklerini yeniden gördüğümüz bu katı insan merkezci dünyada terör, şiddet, taciz, pornografi, uyuşturucu, aşırılık gibi birçok unsurun varlığı ve yasallığı, Yeni Rusya'nın toplumsal açıdan alarm vermesine, ahlaki çürüme ve yozlaşmanın artmasına ortam sağlamaktadır. Anti-ütopya ve satir unsurları kullanılarak, modern toplumu arkaik yönetim biçimleriyle bir araya getiren bu karmaşık gelecek tablosunu, güç, kontrol, ahlaki ikilem ve totaliter rejim koşullarının tehlikeli yönlerini incelemeyi hedefleyen bu çalışmada ayrıca, Sorokin'in insan doğasının karanlık yönlerine işaret ettiği alegorisi de irdelenmeye çalışılacaktır. Çalışma, okuyucuları, söz konusu distopik dünyada idealize edilen yaşam biçimlerin sonuçları üzerine yeniden düşünmeye sevk etmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Rus Edebiyatı, Vladimir Sorokin, Distopya, Oprıçnik'in Bir Günü, Toplumsal Alarm.

Abstract

Vladimir Sorokin's 'Day of the Oprichnik', written in 2006, depicts a dystopian world. In this strict anthropocentric world, where we see the Oprichniks of Ivan the Terrible again, the existence and legality of many elements such as terrorism, violence, harassment, pornography, drugs, extremism, etc. provide the environment for the social alarm of New Russia and the increase of moral decay and corruption. Using the elements of anti-utopia and satire, this study aims to examine this complex picture of the future, which combines modern society with archaic forms of governance and highlights the dangerous aspects of power, control, moral dilemmas, and totalitarian regimes, as well as Sorokin's allegory pointing to the dark aspects of human nature. The study aims to encourage readers to rethink the consequences of idealised ways of life in this dystopian world.

Keywords: Russian Literature, Vladimir Sorokin, Dystopia, Day of the Oprichnik, Social Alarm.

Araştırma Makalesi [Research Paper]

Submitted: 25 / 01 / 2025

Accepted: 14 / 04 / 2025

¹Dr. Öğr. Üyesi, Kafkas Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi, Kars, Türkiye, kezibantopbasoglu@outlook.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5943-1230>.

Giriş

Rus Edebiyatının tanınmış yazarlarından Vladimir Sorokin (Владимир Георгиевич Сорокин), makine mühendisliği üzerine eğitim almasına rağmen, sanata özel önem affetmiş ve özellikle resimle yoğun olarak ilgilenmiştir. Postmodernist ve distopik² eserleri, provokatif dili; gerçeklik, bilim kurgu ve sürrealizmi³ birleştiren benzersiz edebi tarzıyla bilinen Sorokin, eserlerinde politik ve toplumsal eleştirilere sıklıkla yer vermiştir. Sorokin'in distopik dünyaları ve sembolik anlatımları genellikle insan doğasının ve toplumun karanlık yönlerini ele alır. Bu bağlamda, onun eserlerinde toplumdaki bozulmalar, etik ihlalleri, ahlaki çürümeler, insanlığın maskelenen düşkünlükleri kısaca arka bahçeleri direkt ya da dolaylı olarak yer bulur. «День Опричника» «Опричник'in Bir Günü» ve «Метель» «Tipi» «Сахарный Кремль» «Şeker Kremlin» gibi eserlerinde distopik gelecekler tasvir edilir ve bu gelecek tasvirleri, modern toplumların sözde 'modern' problemlerini tüm çıplaklığıyla gözler önüne sermekle kalmaz, dışarıdan bir bakışla yeniden düşünmeye sevk eder.

1922 yılında Oswald Spengler modern Rus ruhunun kabul edebileceği tek yönetim biçiminin "İlkel Moskova Çarlığı" olduğunu gözlemlemiştir. Bu sözlerden neredeyse yüz yıl sonra, Sorokin'in *Opriçnik'in Günü* romanı okuyucuya, 2028 yılı Rusya'sını, örülü bir duvarla batıdan tamamen ayrılmış milliyetçi, totaliter bir devleti sunmuştur. Nitekim duvar, Batı etkilerini reddetme arzusunun sembolize ederken, yabancı fikirlere duyulan korkunun altını çizerek rejimin otokratik⁴ yaşam tarzını korumaya odaklandığını vurgular: *Великая Русская Стена!* (Büyük Rus Duvarı!) Eleştirmenlerin çoğu bu romanı, çağdaş Rus siyaseti üzerine bir yorum olarak, özellikle de Kremlin'in siyasi muhalefeti kademeli olarak yok etmesine bir tepki olarak ele almış olsa da Sorokin'in romanı birçok yönüyle siyasi bir parodinin ötesine geçmiştir (Aptekman, 2009: 93). *Opriçnik'in Bir Günü 'XXI. yüzyılın başında yaratılan en önemli ve yorumlanması zor distopyalardan biridir'* (Lobin, 2019: 96)⁵. Eserde yazar, 'edebi' soruları, fizyolojik sapmaları ve sadist imgeleri hem klasik hem de kitle edebiyatının edebi türlerine yansıtarak, son derece mizahi bir bağlama oturtuyor. Samimi betimlemeleri canlı metaforlarla birleştiren, cinsel içgüdüleri ve doğal eylemleri insan doğasının en gizli köşelerine açılan bir pencere olarak kullanan, klasiklerin dilini sosyalist gerçekçiliğin pathosuyla⁶ sentezleyerek aynı anda hem parodik (alaya alan) hem de felsefi bir şeye dönüştüren ilk kişidir. Ve tüm bunlar, Rus edebiyatının üslup ve temalarının telkâri parodileriyle bir aradadır (Sokolov, 2017: 256). Toplum birçok açıdan alarm vermektedir. Çok sayıda rahatsız edici şeye rastlamanın mümkün olduğu eserde, okur, zıtlıkların birlikteliğinin kafa karıştırıcı ahengine de şahitlik edebiliyor, bu sayede geçmişten gelen, gelecekteki yeni Rusya'yı tanıdık sıfatlarla yeniden tanımlama olanağı buluyor. İşte bu çalışmada, *Opriçnik'in Bir Günü* romanında resmedilen, fütüristik aynı zamanda da gerici Yeni Rusya'da yeniden hayat bulan otokratik eğilimlerin ve emperyal güçlerin nostaljik yansımalarının tehlikeli yönleri irdelenmeye, yaratılan hermetik ve otarşik toplumun akıbeti üzerine yeniden düşünülme çalışılacaktır. Rusya'nın geçmişten getirdiği gerçekleri, Sorokin'in hicivli dilinden, distopik ve mizahi tasvirinden bir kez daha görmek, geçmiş ve gelecek arasındaki ironik bağlantıya dikkat çekerken, 'karanlık' olanlarla yüzleşmemize de fırsat tanıyacaktır.

1. Opriçnik'in Bir Günü Romanı Üzerine

«И слава Богу:

мы у себя на родине,

чего стесняться»⁷.

Opriçnik'in Bir Günü romanında yaratılan distopik ve sanatsal dünyanın temel özelliği çoğu araştırmacıya göre, edebi gelenekselliği, metaforikliğidir (eğretileme). Yazar, "Mercedes kullanan kaftanlı bir adam" formülünü eserinin her aşamasında somutlaştırmıştır. Yeni Rusya'nın tasvirinde, her şeyden önce göze çarpan, hayatın her alanında izlenebilir olan anakronizmlerin⁸ bolluğudur' (Lobin, 2019: 107). 'Neo-Ruslar ahşap teremlerde⁹ yaşıyorlar; kadınlar sarafan¹⁰, erkekler kaftan giyiyorlar. Bununla birlikte, tüm maddi değerler Çin üretimidir: Çin Merin'lerini (Mercedes) kullanıyor, Çin Boeing'leriyle uçuyoruz; Çin yataklarında bebek yapıyor, Çin tuvaletlerini kullanıyoruz' (Nikolskiy ve Smolin, 2019: 103).

² Çok fazla acının yaşandığı çok kötü veya adaletsiz bir toplumla, özellikle de gelecekteki hayali bir toplumla veya böyle bir toplumun tasviriyle ilgili. <https://dictionary.cambridge.org/tr/sözlük/ingilizce/dystopian> Erişim: 12.03.2025.

³ Gerçeküstüçülük. <https://sozluk.gov.tr> Erişim: 12.03.2025.

⁴ Otokrasi ile ilgili. Bkz. Otokrasi: Hükümdarın bütün siyasal kudreti elinde bulundurduğu yönetim biçimi. <https://sozluk.gov.tr> Erişim: 12.03.2025.

⁵ Bu çalışmada aksi belirtilmedikçe Rusçadan yapılan alıntılar Türkçeye yazar tarafından tercüme edilmiştir.

⁶ Retorik üçgenden (ethos, pathos, logos) biri, acıklı yön.

⁷ V. Sorokin, *Den' Opriçnika*, AST: 2017.

⁸ Olayların tarihlerini belirlemede yanlış içinde bulunma; tarih yanlışlığı. <https://sozluk.gov.tr> Erişim: 20.11.2024.

⁹ Rusça «терем»: Eski Rusya'da bir binanın üstündeki konut veya kule şeklinde müstakil ev. Saygın kadınların ayrı yaşam alanlarına ya da inzivasına gönderme yapar.

¹⁰ Rusça «сарафан»: Kolsuz kadın elbisesi.

Sorokin'in söz konusu eser üzerine söylemleri, verdiği röportajlar ve hakkında yazılanların her biri son derece dikkat çekici olsa da özellikle şu ifadeler *Opriçnik'in Bir Günü*'ne dair tartışılan onca şeyi en yalın şekliyle özetliyor:

<...> *Kendim için bir tür zihinsel deneyim yarattım. Rusya'yı dünyadan izole edersek, Büyük Rus Duvarı'nı Çin Seddi modelinde inşa edersek ne olur? Rusya'nın geçmişi dışında kendini kaptıracağı hiçbir yer kalmayacak. Bu ideolojik bir ihtiyaçtan kaynaklanacaktır, çünkü kitle bilinci için tüm kahramanlık imgeleri geçmişte, derin geçmiştedir. Ancak modern teknoloji olmadan böyle bir ideoloji sürdürülemez olacaktır. Bu nedenle, spekülatif deneyimlerimden böyle bir formül ürettiyorum: Kaftanlı bir adam hidrojen motorlu bir Mercedes kullanıyor (Lobin, 2019 :99).*

Eserin başkahramanı 'Opriçnik' yani *Komyaga* gibi bir karakterin Rus yazınında öne çıkan bir eserde baş göstermesi, geleceğin Rusya'sındaki çöküşe katkı sağlayan kilit durumların simgesi olmuştur. *Opriçnina'nın* («опричина»), Korkunç İvan¹¹ döneminde oluşturulan siyasi bir yapı, bir tür teşkilatlanma olduğu herkesçe bilinir; bunun sonucunda ise sınıf ayrımı, ahlaki bozulma, iktidara yüksek sadakat ve itaat; şiddet, terör, kültürel mirasın ve etik değerlerin yok sayılması gibi bir dizi olumsuz durum açığa çıkmıştır. Bunlara ek olarak, pornografi, kadın bedeninin aşağılanması, toplu tecavüz, uyuşturucu, rüşvet, aşırılık, kontrolsüz güç, ahlaki çürüme, kontrolsüz şiddet, devletin keyfiliği, infazlar, lüks harcamalar, oğlancılık, teknolojinin yıkıcı etkisi, kaos, sanayileşme, otoritelerin agresif politikaları, bir yanda lüks diğer yanda yoksulluk, eser içerisinde sıklıkla karşılaşılan durumlardır.

Sorokin bir röportajında Korkunç İvan'ı paranoyak bir şizofren olarak nitelendirir. Rus toplumunun bölünmesinden ve iç savaştan onu sorumlu tutar. Ona göre *Opriçnik* süper güçlüdür; din adamlarının ve boyarların üzerindedir. O, 'Opriçnik' fikrinin Rus toplumuna hala nüfuz ettiğine inanmaktadır. Toplumun mevcut durumu yazarın onu unutulmaya yüz tutmuş ancak sonsuza dek kolektif bilinç dışının Rus arketiplerinde kalan *Opriçnik* ile ilişkilendirilmesine neden olmaktadır (Seim, 2007 :86). Rus arketipi yapı sökülüne uğratılıyor demek de doğru olacaktır. Otokratik imparatorluğun tüm işlerini yürütenler korkunç insanlardır: Rüşvet alırlar, uyuşturucudan komisyon alırlar, kendileri de uyuşturucunun doruk noktası olan altın sterlin 'akvaryum' ile şımartılırlar (Seim, 2007: 85). Otoriter rejimin bireyler ve dolayısıyla toplum üzerindeki despotik etkisi, *Opriçnik'in* iktidara olan sonsuz sadakatiyle etik değerleri hiçe saymasının bir sonucudur. Bu öylesine bir sadakat ve itaattir ki eserde kadın üzerinden inşa edilen benzetme dikkat çekicidir: «*Но я принципиально не согласен с циником Мандельштамом — власть вовсе не «отвратительна, как руки брадобрея. Власть прелестна и притягательна, как лоно нерожавшей златошвейки. А руки брадобрея...что поделаешь- бабам наших бород брить не положено.»* (Sorokin, 2017: 6). 'Mandelştam'ın iktidarı kötü bir berber eline benzetmesine katılmıyorum; iktidar, nakış işleyen bir bakirenin koyunu kadar zarif ve çekicidir. Berber eli...Sakallarımızı da keşke kadınlar tıraş etselerdi...' Hayran olunan iktidarın kontrolsüz gücüyle bireyler korkutulmakta ve boyun eğmek zorunda bırakılmaktadırlar; bu korku *Opriçnik'in* şiddetin her türlüüne olan eğiliminden, distopik dünyada sürekli karşılaşılan terör unsurlarından kaynaklanır. Taciz, tecavüz, gasp, hakaret, aşağılama gibi alt sınıflara uygulanan şiddetin ölçüsü olmadığı gibi buna karşı koyacak bir güç de söz konusu değildir. Eserde net bir şekilde resmedilen sosyal adaletsizlik gerginlikleri de tetikleyerek çatışma yaratmaktadır. Bu durum, en basit haliyle, sosyal sınıf ayrımına ancak daha derin şekilde de bozulma ve yozlaşmaya neden olmaktadır. *Opriçniklerin* gözünde, daha doğru bir ifadeyle, temsil ettikleri ideolojide, eşitliğin, adaletin, sağlıklı sosyal yapılanmaların ve kültürel değerlerin anlamı yoktur. Kendi çıkarları uğruna toplumun tarihi ve kültürel değerlerini hiçe sayabilirler. Eserde bunlardan başka, her biri ayrı ayrı değerlendirilmeye uygun birçok detay öne çıkmaktadır. Nikolskiy ve Smolin (2019), eserle ilgili en ürkütücü şeyin, anlatılanların gerçekleşmeye başlaması olduğunun altını çizer. Onlara göre Sorokin bu konuda Pelevin'den bir adım öndedir; çünkü o 'hüzünlü bir vizyoner' değil, yalnızca çağın bir 'aynasıdır':

Opriçnik'in Bir Günü, fotogerçekçi bir şekilde gerçekliğimizden bir kesit sunuyor. Ülkenin mevcut durumu, tıpkı bir belgesel havasıyla hikâyenin sayfalarına kaydedilmiş; hikâyenin kendisi de ilginç. Eser, ünlü Rus Opriçnik Malyuta Skuratov'a ithaf edilmiştir. Hikâyenin ana karakteri, rejime içtenlikle inanan Komyaga lakaplı yeni Opriçnik mutlu; kvas içiyor, öfkeleniyor, adeta sefahat sürüyor. Okuyucu onun hayatının bir gününü onunla birlikte yaşıyor. Bu kitap gerçek bir siyasi hiciv, hem de korkunç bir hiciv. Eserdeki temel duygu, toplum ve devlet için, ülke ve insanlar için korku. Kahramanı takip eden okuyucu, "monarşinin" restorasyonundan ve onu Batı'dan ayıran zaptedilemez bir duvarın dikilmesinden bu yana Rusya'nın ne hale geldiğini öğreniyor (Nikolskiy ve Smolin, 2019: 102).

V. Sorokin'in *Opriçnik'in Bir Günü* ve *Şeker Kremlin* ikilemesiyle, T. Tolstaya'nın *Kıs'* romanı arasındaki arkaik paralelliklere dikkat çeken çalışmasında A. Greşilova, iki yazarın edebi stratejileri arasındaki benzerliğin edebiyat eleştirmenleri tarafından fark edildiğini söyler; E. Pogorelova ve V. Paramonov, iki yazarın da arkaik dünya imgesini

¹¹ Moskova knyazı (knez) Korkunç İvan (İvan Grozniy) 16 yaşında tahta geçen ve Rusya tarihinde taç giyip 'Çar' unvanı alan ilk hükümdardır. Korkunç İvan'ın döneminde güçlü ve düzenli bir ordu kurulmuş (Streletskoye voisko), topraklar genişletilmiştir. Korkunç İvan başarılı bir devlet adamı olmanın yanında etrafa korku salan hükümdar olarak da hafızalara kazınmıştır. Çarın döneminde kurulan 'Opriçnina' teşkilatının etkisi kaldırıldıktan sonra da uzun süre devam etmiştir.

ulusal dünyanın bir modeli olarak algılar. Sorokin destanını tasarlar, bir devlet yaratır- çöküşten sonra olması gerektiği gibi, çeşitli kirliliklerle dolu ve tarihin “şeytani sonsuzluğuna”, arkaik olana, mitolojik çembere geri atılmıştır (Greşilova, 2017: 29). Ve Rus arkaiklerinin eklektik (seçmeci) güzelliğini deneyimlemek, ulusal dünya içinde var olmanın yollarından biri olarak ortaya çıkar: “Bu dünyayı tanımlamak, onun için bir metafor aramak da kurtuluştur. Ve yazar için burada bir Eldorado vardır. Herkese yetecek kadar da grotesk!” (Greşilova, 2017: 32).

Sanatsal bağlamını arkaik unsurlarla süsleyen, iktidarın kutsallaştırıldığı, güç imgesinin acı bir şiddet temasıyla birlikte işlendiği bu romanda Sorokin, iktidarı elinde tutanların halktan sürekli olarak bir şeyler istediğini, karşılık olarak da kötü tecrübeler yaşattığını mistik bir arka planda ve de ustalıklı işlemekte; “modern” insanın, Opriçniklerin ilkel otoritesi karşısındaki savunmasızlığının altını itinayla çizmektedir.

2. Distopyada Toplumsal Alarm

Sorokin okumak, genellikle satır aralarını görmeyi gerektirir; yüzeysel olay örgüsünden ziyade, yazarın Rus gerçekliğine ve Rusya'nın potansiyel geleceğine dair geniş eleştirisini kavrayabilmek önemlidir. Sorokin'in distopyasında resmedilen dünya, sert ve insanmerkezci tarzıyla dikkat çeker; burada insanlar doğanın, dünyanın nefes aldığı anlamakta son derece başarısızdırlar. Benmerkezci yaklaşımlar ve kişisel çıkarlar doğrultusunda göz ardı edilen birçok değer ahlaki bozulmayla bağdaşır. Eserdeki ilerleme ve teknoloji, Opriçnik tarafından çevreyi ve insanları kontrol etmek ve bastırmak için kullanılır. Devletin geçmiş ideolojik ve yapısal temellerine döndüğü distopik bir gelecekte, gerçek sorunlara gösterilen ilgi yerini siyasi iktidarın ve toplumsal düzenin sürdürülmesine bırakır. Eserde Sorokin'in çizdiği toplumsal ve kültürel resme dayanarak, okuyucu romanın alt metninden bu çıkarımlara ulaşabilir. Henüz eserin başında Opriçnik'in sabah rutini betimlenirken, akşamdan kalma halinin sebebi olarak defalarca tövbe ettiği ama yine çekmeye devam ettiği uyuşturucudan söz edilmektedir. Yüksek rütbeli subaylarla birlikte içki içip, uyuşturucu çeken Opriçnik, söz konusu uyuşturucuyu kokoşa¹² olarak tanımlamaktadır:

«Вчера опять пришлось принять по полной, хотя дал зарок пить и нюхать только со своими, клал 99 поклонов покаянных в Успенском, молился святому Вонифатию. Псу под хвост! Что делать, ежели окольничьему Кириллу Ивановичу я не могу отказать. Он умный. И гораздо на мудрые советы. А я, в отличие от Поярка и Сиволая, ценю в людях умное начало. Слушать премудрые речи Кирилла Ивановича я могу бесконечно, а он без кокоши неразговорчив...» (Sorokin, 2017: 4).

“Dün yine aşırıya kaçtım; oysa sadece en yakınlarımla kafa çekeceğime yemin etmiş, Uspenskiy'de doksan dokuz kere tövbe ve Aziz Vonifati'ye dualar etmiştim. Elden ne gelir! Koskoca Okolnicij Kirill İvanoviç'i nasıl reddederdim...Akıllı bir adam o. Öğüt vermekte de üstüne yok. Poyarok ve Sivolay'in aksine ben, akıllı insanlardan bir şeyler öğrenmeyi önemserim. Kirill İvanoviç'in bilgece konuşmalarını soluksuz dinleyebilirim. Lakin kokoşa olmadan adamın dili çözülmez.”

Benzer bir örnek yine bazı maddelerin kullanılmasına yönelik çıkarılan karar gerekçe gösterilerek verilir. Bu kararlar birlikte kokoşa ve feniçka¹³nın kullanılması serbest kılınmıştır:

«Ведь слабость слабости — рознь. Государев отец Николай Платонович в свое время великий указ издал «Об употреблении бодрящих и расслабляющих снадобий». По указу этому кокоша, феничка и трава были раз и навсегда разрешены для широкого употребления. Ибо вреда государству они не приносят, а лишь помогают гражданам в труде и в отдыхе. В любой аптеке можно купить золотник кокоши за стандартную государственную цену — два рубля с полтиною» (Sorokin, 2017: 64).

“Nitekim her zaaf bir değildir. Efendimizin babaları Nikolay Platonoviç o dönem, ‘canlandırıcı ve sakinleştirici maddelerin kullanımı’ konusunda bir karar çıkarmıştı. Buna göre, halkın kokoşa, feniçka ve ot kullanması serbest kılınmıştı. Devletin bekasına zararı yoktu; bilakis insanların verimli çalışmasına ve dinginleşmesine katkısı vardı. Standart bir fiyata herhangi bir eczaneden temin etmek mümkündü, bir dirhemi iki buçuk rubleydi”.

«Там же продаются и шприцы с феничкой бодрящей, и папиросы с травой расслабляющей. Траву, правда, продают только после 17.00. А вот герасим, кислуха, грибы — действительно

¹² Kokain ima edilmektedir. Eserde uyuşturucu maddelerin Rus erkek isimlerinin kısa formlarıyla ifade edildiği dikkat çeker. Kokoşa, Nikolay isminin kısa formudur.

¹³ Esrar anlamında kullanılmıştır. Fenya bir insan ismi olarak kullanılmanın yanında, kriminal bir jargondur. Orta Çağ'da Rusya'da ortaya çıkmış ve ilk olarak tüccarlar tarafından kullanılmış bir dildir.

народ травят, ослабляют, разжижают, обезволивают, тем самым государству вред нанося. Запрещены они посему на всей территории России...» (Sorokin, 2017: 64).

“Aynı yerlerde feniçka’lı sigaralar ve sakinleştiren otlı sigaralar da satılmaktaydı ancak saat 17.00’den sonra. Ama gerasim’ler¹⁴ ve asitler insanları zehirliyor, güçsüzleştiriyor, zayıflatıyor, beyinlerine zarar veriyor, dolayısıyla devlet de zarar görüyor. Bu nedenle ülke çapında kullanılması yasak.”

Eser boyunca gözlemlenen ve örneklerde birbirinden farklı türünden bahsedilen uyuşturucu, diğer birçok etik dışı durum ve suç unsuru gibi Opiçnikler tarafından normalleştirilmiş ve basit bir zaaf gibi gösterilmeye çalışılmıştır. Uyuşturucuyla vurgulanan hedonizme ilerleyen bölümlerde seks partileri de eşlik etmektedir. Uyuşturucu konusunda asıl dikkat çekici olan, kullananların başta devlet erkanından, sonra da yüksek rütbeli subaylar ve Opiçnik’lerden oluşmasıdır. Halkın uyuşturucu kullanmasının serbest olması, kullanmaya teşvik eden ifadelerle desteklenmekte ve uyuşturucu maddeler halkın her kesiminden insanın ulaşabileceği fiyatlarla ulaşılabilir yerlerde satılmaktadır. Uyuşturucu maddeler, içkiler, abartılı yemek davetleri, pahalı yiyecekler, kısaca her türlü zevke olan düşkünlük *Distopya*’daki insan merkezci yaşamın en kuvvetli göstergelerindendir.

Romanın çarpıcı özelliklerinden biri, eylem zamanı gelecek zaman planında olmasına karşın, karakterlerin Eski Rusça konuşması ve bu dilin gangster argosunu anımsatmasıdır. Örneğin para olarak «целковые» (1. Pyotr’in gümüş parası) (Sorokin, 2006: 111), alt giysi «испднее» (mintan), üst giysi «кафтан» ‘kaftan’, «сукно» (çuha), «порты» (potur) (Sorokin, 2006: 11) gibi nesnelere ve yemek gibi şeylerin çoğu eski Rus arkaiklerini yeniden üretir. Kaftan, mintan, çuha, potur gibi eski tip kıyafet isimleri kullanıldığından, «шапка» «пояс» (Sorokin, 2006: 33) sözcüklerini de sırasıyla şapka yerine ‘kalpak’ ve kemer yerine ‘kuşak’ şeklinde değerlendirmek daha doğru olacaktır veya Mercedes «мерин» gibi özel isimlerin ve kavramsal komplekslerin etimolojisini belirlemek zordur ancak bunlar her şeyden çok hapisane jargonunu andırmaktadır (Seim, 2007: 84).

Eserdeki izolasyon detayına ilişkin, A. M. Lobin (2017), konuyla ilgili kaleme aldığı makalesinde Rusya’nın benzersiz bir jeopolitik ve kültürel fenomen olarak geleneğini sürdürdüğüne değinmiş ve Sorokin’in kendi röportajlarında “Rus metafiziği” hakkında söylediklerine yer vermiştir: ‘...Rusya dediğimiz yerin kendine özgü bir metafiziği vardır... Coğrafyanın büyüüsü, Rus kutsallığı, anarşisi ve yıkıcılığı, bana göre “Rus metafiziği” kavramını oluşturmaktadır’ (Sorokin, 2007). Bu mitin kültürel ve ideolojik bileşeni de ziyadesiyle önemlidir: Çar ve yandaşlarının Aleksandr Sloboda’daki yaşam tarzı, *Opiçnina* eşyalarında karnaval sembollerinin (keşiş kıyafetleri, süpürge ve köpek kafası) yaygın kullanımı, sofistike ve gösterişli infazlar tümüyle kültürel bir şoktur (Lobin, 2017: 110).

Sorokin’in *Opiçnik’in Bir Günü* romanı, güç, baskı ve tarihin döngüsel doğası temalarının altını çizen sembolizm açısından zengindir. Romanda geçen bazı semboller özellikle anahtar rol oynamaktadır. Eserin başlarında ‘kar’ üzerine söylenen ifadeler dikkat çeker: «Хорошо, когда снег! Он срам земной прикрывает. И душа чище от него делается» “Kar iyidir! Yeryüzünün pisliğini örter. İnsan ruhu daha bir temizlenmiş/ arınmış olur” (Sorokin, 2017: 8). Kar toprağı örter ve böylece toprağın üzerinde olan her şey karın altında kalır. Temizliği, saflığı sembolize eden beyaz kar metaforuyla, ruhun arınması ilişkilendirilmiştir. Diğer bir sembol, ‘kızıl/ kırmızı’dır. İlk olarak Mercedes, daha doğrusu ‘Mers’ ile ilişkili gördüğümüz ‘kızıl/ kırmızı’ sıfatının en dikkat çekici örneklerinden biri de kuşkusuz, ‘Kızıl Horoz’ «красный петух» ifadesidir. Söz konusu ifade ‘yangın, kundaklama’¹⁵ anlamına gelmektedir. ‘Kundaklama’ anlamı, özellikle 19. yüzyılda sıkça görülen kundaklama olaylarından sonra dile yerleşmiş ve deyim haline gelmiştir. Bu sembolizm aslında Opiçniklerin varlığının bir işaretidir; güçlerini ve rejimin istediği zaman hayatları yok etme yeteneğini hatırlatır. Eserde uzun süredir böyle olayların olmadığına altı çizilirken bir emrin yerine getirildiğine de vurgu yapılmaktadır:

«— Чего задумались? Приказ: чистое место.

— Сделаем, Батя!

Ага. Чистое место. Это значит — красный петух. Давненько такого не было. Но — приказ есть приказ. Его не обсуждают» (Sorokin, 2017: 16).

“Neyi düşünüyorsun? Emir emirdir. Darmadağın edin!”

“Baş üstüne Batya!”

“Demek öyle...Darmadağın. Emir emirdir. Tartışılmaz”.

Eserde, yemek sırasında Batya’nın cep telefonundan gelen ‘kızıl sinyaller’ aramanın efendilerinden geldiğinin ve acil bir durum olduğunun göstergesi olarak yer bulmaktadır: «Вижу — мигает красным мобило у Бату. За трапезой»

¹⁴ Eroin yerine kullanılmıştır.

¹⁵ <https://kartaslov.ru/значение-слова/красный+петух> Erişim: 20.11.2024.

запрещены разговоры опосредованные. Мобилы все отключаем. Красный сигнал — Государево дело» (Sorokin, 2017: 28). “Batya'nın telefonundan kızıl sinyaller geldiğini görüyorum. Yemekte dışarıyla konuşmak yasaktır, hepimiz cep telefonlarımızı kapatırız. Kızıl sinyal- efendimiz arıyor.”

Yine eserin farklı bölümlerinde, Efendilerinin kızıl makamı: «От Белой палаты до Красных государевых хором — рукою подать» (Sorokin, 2017: 28). “Beyaz Oda'dan uzanan el, Efendimizin Kızıl makamına değer”; kızıl kaftan: «Две мышки полевые в красных кафтанах» (Sorokin, 2017: 95). “Kızıl kaftan giymiş iki fare gibi”; kızıl dolu: «и обрушивают на Артамошу красный град из помидоров. Миг — и Артамоша весь красным становится» (Sorokin, 2017: 111). “Artamoşa'yı kırmızı domates yağmuruna tutuyorlar. Artamoşa o anda kıpkırmızı kesiliyor”; kırmızı ışın: «Красный луч наведения упирается мне в лоб» (Sorokin, 2017: 117). “Alnımda kırmızı bir nişan ışını beliriyor” ve kırmızı bir kutu içine istiflenmiş kırmızı matkaplar: «Трофим уж тут как тут: открывает красный короб, а в нем уложены, как револьверы, красные дрели» (Sorokin, 2017: 157). “Trofim yanı başımızda kırmızı bir kutu açıyor, içinde kırmızı matkaplar revolver gibi istiflenmiş.” gibi örnekler dikkat çekmektedir.

Rus kültüründe 'kızıl/ kırmızı' (красный), ilk olarak estetik bir işaret olsa da ulusal kültürel kodların içinde çok anlamlı ve çok katmanlı bir renk olarak kendini gösterir. Kanı, yaşamı ve aynı zamanda ölümü sembolize eden renk, duyguları uyandırır, dikkat çeker, kışkırtır; spektral renklerin arasında en aktif, agresif ve heyecan verici olanıdır. Şenlik, neşe gibi durumları çağırıştırmanın yanında tehlike ve tehdit uyarısı yapar; savaşları, yaraları, kan dökülmesini ve nihayetinde ölümü hatırlatır (Koz'yakova, 2023: 70). Rus knyazlarının (knez) en sevdiği renklerden birinin kırmızı olduğu söylenir; mitolojik arka planına bakıldığında ise bizleri pagan dönemine kadar götüren bu renk, Slav tanrılarının tanrısal güçlerini ve etkileme alanlarını sembolize etmesiyle de bilinmektedir.

Bir diğer sembolizm olarak *Opriçniklerin* üniforması gösterilebilir. Üniforma, otoriteyi ve uyumu temsil eder. *Opriçniklerin* kimliğini ve Çar rejimine sorgusuz sualsiz bağlılıklarını simgeler. Üniforma giymek, acımasız görevleri yerine getirmelerini sağlar. Bir sembolizm olarak Çar, her ne kadar yalnızca adı geçiyor olsa da mutlak gücü ve ilahi yönetme hakkını sembolize ederken, *Opriçniklerin* hizmet ettiği otoritenin temsilidir; baskıcı rejimi ve fanatizmi görünür kılar. Tüm bunlara destek olarak kiliseye işaret edilen eserde, bir kontrol aracı olarak gösterilen din, Çar'ın ilahi imajını sağlamlaştırdığı gibi, kilise ile devletin birlikteliğine de işaret eder. Sorokin, bu sembollerle bozulma ve yozlaşma eğilimlerini eleştirirken, aslında günümüz gerçeklerine de korkutucu bir gönderme yapmaktadır.

Eserin İvan İvanoviç'in idamı ve karısına yönelik toplu tecavüzün anlatıldığı bölümünde, kadına ve kadın bedenine dair çok fazla detaya rastlanmaktadır. Kıdem sırasına göre kadına tecavüz edilir; en kıdemli *Opriçnik* kadın bacağına, baldırlarına yönelik beğenisini ifade ederken, özellikle ayak fetişizmine gönderme yapan parmak zevkini ayrıntılı olarak aktarmaktadır. Burada kadın, kızartılmak üzere şişe geçirilmiş bir süt domuzuna benzetilir: «Как живой розовый поросенок на вертеле раскаленном, вздрагивает и взвизгивает вдовица» (Sorokin, 2017: 21). “Dul kadın, adeta, kızgın şişe geçirilmiş pembe bir süt domuzu gibi kasılıyor ve acı acı iniliyor.” Kadın bedeni süt domuzuyla ilişkilendirilirken, *Opriçnik* kendi cinsel organını ise *sansar* olarak tanımlamaktadır: «А сам запускаю в лоно ее лысого хоря своего» (Sorokin, 2017: 21). “Ben de tüysüz sansarımı içine sokuyorum”. Bu tecavüz *Opriçnikler* için tutkulu, keyifli ve lezzetli bir iş olarak nitelendiriliyor.

Yine paragraflarca anlatılan *Opriçniklerin* tuhaf ilişki ağı, eser içerisinde sıklıkla karşılaştığımız ve hedonizmin en yüksek görüldüğü örneklerdendir. *Opriçniklerin* hamam ritüelinde lüks ve aşırılık detaylarının tasvirleriyle başlayan kısım, ilk bakışta sıradan bir hamam keyfi gibi görünse de ilerleyen paragraflarda *Opriçniklerin* sözde 'kardeşlik' kisvesi altında gösterdikleri tuhaf ilişkileri gözler önüne sermektedir. Hamamda, öncelikle bütün cinsel organlar ayrıntılı şekilde betimlenirken, bu sözde mükemmelliğin Çinli doktorlar sayesinde kazanıldığının altı çizilmektedir. *Opriçnikler* hep birlikte yaptıkları ve kıdeme göre bir nizam oluşturdukları bu toplu sekse *kırkayak* adını vermektedir:

«Встаёт Батя первым. Приближает к себе Воска. Вставляет Воск в батину верзоху уд свой. Кряхтит Батя от удовольствия, скалит в темноте зубы белью. Обнимает Воска Шелет, вставляет ему смазанный рог свой. Ухает Воск утробно. Шелету Серый направляет, Серому — Самося, Самосе — Балдохай, Балдохая — Мокрый, Мокрому — Нечай, а уж Нечая липкую сваю забить и мой черед настал. Обхватываю брата левокрылого левою рукою, а правою направляю уд свой ему в верзоху... Собирается, сопрягается гусеница опричная.» (Sorokin, 2017: 145).

“İlk olarak Batya yükseliyor. Ona Vosk yaklaşıyor. Vosk Batya'nın arkasına organını¹⁶ sokuyor. Batya zevkten iniliyor, beyaz dişleri karanlıkta ışıltılı parlıyor. Şelet Vosk'a arkadan sarılıyor, Vosk'un mezarına kaygan boynuzunu götüyor. Seriy Şelet'i, Seriy'i Samosya, Samosya'yı Baldohay, Baldohay'ı Mokriy. Mokriy'i Neçay dolduruyor. Sonunda sıra bana geliyor; ben de yapış yapış kazığımı Neçay'a sokacağım.

¹⁶ Eserde argodaki kullanımlar tercih edilmiştir.

Sol elimle kardeşimi tutuyorum, sağ elimle de benimkini kışına sokuyorum...Oprıçnik kırkayağı tamamlanıyor...

«В этом — великая сила братства oprıчного. У всех oprıчных муде обновленное китајскими врачами искусными.» (Sorokin, 2017: 144).

“İşte bu, Oprıçnina kardeşliğinin gücüdür! Bütün Oprıçniklerin aletleri, marifetli Çinli doktorların ellerinden çıkmadır.”

Eser boyunca dikkat çeken bir diğer husus, teknolojik ilerlemelerin toplumdaki ilerlemeyi gösterdiği yanılgısıdır. Yüksek teknoloji ile üretilmiş cihazlar, bu tür cihaz ve ürünlerin sağladığı olanaklar, aydınlatmalar, telefonlar, yüksek zevklere ve kişisel arzulara göre planlanmış düzenlemeler ve daha birçok detayın olası zararları hesaba katılmamıştır: Mers’ler (Mercedes), Rolls- Royce’lar, limuzinler; malakit (doğal taş) salonlar, altın, gümüş ve kristalden yapılmış ev eşyaları, safir, elmas gibi değerli taşlarla süslenmiş aksesuarlar, ipek kıyafetler...

«В шелесте платья темно-синего шелка возникает в дверном проеме Государыня наша. Большая она, широкая, статная...Волосы роскошные убраны, уложены, заколоты золотыми гребнями, драгоценными камнями переливающимися. На шее у Государыни кольцо бархатное с алмазом «Падишах», сапфирами отороченным...» (Sorokin, 2017: 120).

“İpek, mavi elbisesiyle salınan Hanımefendimiz kapıda beliriyorlar. Gösterişli bir biçimde toplanmış saçları altın iğnelerle tutturulmuş, değerli taşlarla bezenmiş. Boyunlarında safirlerle çevrili ‘Pađiřah’ elmasının bulunduğu kadife bir tasma var.”

«Вносят слуги золотой кувшин с вином красным, наполняют бокал Государыни. <...> Наливают мне водки в стопку хрустальную. Бесшумно ставят слуги закуски на стол: икра белужья, шейки раковые, грибы китајские, папша гречневая японская во льду, рис разварной, овощи, тушеные в пряностях» (Sorokin, 2017: 120).

“Uřaklar altın sürahi içinde kırmızı şarap getiriyorlar. <...> Kristal bir kadehe benim için votka dolduruyorlar. Usulca mezeler getiriliyor masaya: Beluga havyarı, kerevit kuyruğu, Çin mantarı, buzda Japon usulü karabuğday lapası, haşlanmış pirinç, baharatlarla pişirilmiş sebzeler.”

Gösterişli şekilde infaz edilen asilzadenin evindeki birçok detay da Çin üretimi eşyaların yoğun olarak kullanıldığının ve bunların maddi açıdan son derece değerli olduğunun altını çizmektedir:

«В гостиной все на китајский манер — лежанки, ковры, столики низкие, вазы в человечесий рост, свитки, драконы на шелке и из нефрита зеленого. Пузыри новостные тоже китајские, гнутые, черным деревом отороченные. Восточными ароматами пованивает. <...> Спускаемся. «Ищейка» подводит нас к двум китајским вазам.» (Sorokin, 2017: 17-18).

“Misafir odasında her şey Çin tarzı; divanlar, halılar, masalar alçak, vazolar insan boyu kadar, el yazmaları, ipek üzerine resmedilmiş ejderhalar ve oyma yeşim taşlar. Haber bombeleri de Çin malı, köşeleri kara abanoz çerçevesi. Her yerde doğu esintisi. <...> Aşağı iniyoruz. ‘Tazi’ bizi iki Çin vazosuna doğru götürüyor.”

«Разглядываю шар. Вижу и без лупы — не обманула Жизель! Семь золотых стерлядок в моих руках. Достая лупу, гляжу пристальней: отменные, явно китајского производства, не Америка убогая и уж точно не Голландия...» (Sorokin, 2017: 62).

“Küreyi inceliyorum. Büyüteçsiz görebiliyorum, Gisell kandırmamış. Elimde yedi altın çuka. Büyüteci çıkarıp daha yakından bakıyorum: Olađanüstü; o berbat Amerikan mallarından değil, Hollanda işi desen o da değil, Çin malı olduğu aşikâr!..”

Çin mallarının değerli olduğu vurgusuna eşlik eden Çinli kadınların betimlemeleri ve yine kadın bedeninin aşağılanması, ayırt edici bir özellik olarak ‘bekaret’ unsurunun öne çıkarılması eserin dikkat çeken bir diğer yönüdür:

«Поехали в баньку. Там массажист хватистый. Есть две гуняночки. <...> А? - подмигивает Потроха. — Не пожалеешь. Лучше ваших московских. Девственницы вечные.» (Sorokin, 2017: 94).

“Hadi hamama gidelim. Masöz kızlar bir içim su. İki de bakire var. <...> Nasıl? - Piřman olmayacaksın. Sizin Moskova’lılardan çok daha iyi. Ebedi bakireler.”

«В воздухе возникают две очаровательные китајки: одна голая едет на буйволе, другая голая стоит под струящимся водопадом.» (Sorokin, 2017: 94).

“Aniden havada iki Çinli afet peydah oluyor: Bir tanesi çıplak, bir mandanın üzerinde, diğeri de çıplak, bir şelalenin altında.”

Başka bir detay, ‘Yahudi’ temasıdır. Yahudi olmanın olumsuz bir özellik olarak yansıtıldığı bölümlerde, öncelikli olarak Hanımefendilerinin soy ve köken meselesi üzerinden ‘Yahudi’ vurgusu yapılmaktadır:

«Сижу, думаю о госпоже нашей. Сложно ей по многим причинам. Не только из-за женской слабости. Но и из-за крови. Государыня наша иудейка наполовину. И никуда от этого не денешься. Отчасти поэтому столько пасквилей на нее пишется, столько сплетен и слухов рассеивается по Москве да по России.» (Sorokin, 2017: 119).

“Oturuyor bir yandan da Hanımımızı düşünüyorum. Onun hayatı çoğu açıdan zor. Yalnızca kadınsı zayıflıklardan değil; bir de kan/ köken meselesi var. Hanımımız yarı Yahudi’dir ki bundan kaçış yok. Moskova, hatta bütün Rusya’da alıp başını giden söylentilerin çoğu bu yüzdendir.”

«Но с Государыней — другое дело. Тут даже и не еврейский вопрос. А вопрос чистоты крови. Была бы Государыня наша наполовину татарка или чеченка — проблема та же оставалась. И никуда от этого уже не денешься.» (Sorokin, 2017: 119).

“Hanımımızın durumu biraz farklı. Buradaki asıl mesele Yahudi olması değil, asıl mesele kanın saflığı. Hanımımız yarı Tatar ya da Çeçen olsaydı da durum değişmezdi ve bundan kaçış yok.”

Bununla birlikte, eserin ilgili bölümlerinde yine, Opriçnik Komyaga’nın kendisi ve hatta ailesinin Yahudilere yönelik bakış açısına yer verilmekte ve bu noktada bazı mesajlar dikkat çekmektedir:

“Я к евреям всегда спокойно относился. Отец мой упокойный тоже жидоедом не был. Говаривал, бывало, что каждый, кто играет на скрипке более 10 лет, автоматически евреем становится. Мама так же, вечная память ей, евреев спокойно воспринимала, но говаривала, что для государства нашего опасны не жида, а поджидки, которые, будучи по крови русскими, ходят под жидами....” (Sorokin, 2017: 119).

“Ben Yahudilere karşı hep ılımlı oldum. Rahmetli babam da Yahudi karşıtı değildi; on yıldan fazla keman çalanların otomatik olarak Yahudi olduğunu söylerdi. Anacığım huzur içinde uyusun, onun da Yahudilerle bir derdi yoktu; devlet için asıl tehlike arz edenlerin Yahudiler değil, damarlarında Rus kanı olmasına rağmen Yahudi gibi davranan, damara göre şerbet verenler olduğunu söylerdi.”

“Но не все были такими жидолюбями, как родственники мои. Случались и проявления, да и кровь иудейская на земле российской проливалась. Все это тянулось и тпело вплоть до Указа Государева «О именах православных». По указу сему все граждане российские, не крещенные в православие, должны носить не православные имена, а имена, соответствующие национальности их. После чего многие наши Борисы стали Борухами, Викторы — Агвидорами, а Львы — Лейбами. Так Государь наш премудрый решил окончательно и бесповоротно еврейский вопрос в России. Взял он под крыло свое всех умных евреев. А глупые рассеялись. И быстро выяснилось, что евреи весьма полезны для государства Российского. Незаменимы они в казначейских, торговых и посольских делах.” (Sorokin, 2017: 119).

“Ancak herkes benim yakınlarım kadar Yahudi sever değildi. Rus topraklarına Yahudi kanı döküldüğü de oldu. Bunların hepsi Efendimizin ‘Ortodoks İsimleri’ hakkında çıkardığı fermana kadardı. Buna göre, Ortodoks geleneklerine göre vaftiz olmamış Rus vatandaşları Ortodoks isimleri taşımayacak, kendi din ve inançlarına uygun isimler kullanacaklardı. Böylece Boris’ler Boruh, Viktor’lar Agvidor, Lev’ler ise Leyb oldular. Bizim bilge Efendimiz Rusya’daki Yahudi sorununu kökten çözmüştü. Sonra kafası çalışan bütün Yahudileri kanatları altına aldı; aptalları ise dağıttı. Çok geçmeden Yahudilerin aslında Rusya için oldukça yararlı oldukları anlaşıldı ki hazine, ticaret ve elçilik işlerinde kimse ellerine su dökemez.”

Bunların dışında, adeta eserin özeti niteliği taşıyan bir sembol daha göze çarpmaktadır. Eserde Opriçnik Komyaga’nın uyanmasıyla başlayan olay örgüsü, yine Komyaga’nın uykuya dalmasıyla son bulmaktadır. ‘Kaderin, kişisel özgürlük ihtiyacının sembolü olarak beyaz bir at belirir; bu ata asla yetişilemez, o gittikçe uzaklaşmaktadır. Ancak uyuyan bu adamın son düşüncesi, seçtiği ailesi, Opriçnik düşüncesidir’ (Kalafatics, 2022: 112).

Örneklerde açıkça görüldüğü gibi, eser, farklı perspektiflerden bakmaya ve de özellikle toplumsal bağlamda incelemeye oldukça uygundur; eser boyunca yozlaşmanın ve ahlaki çürümenin gözlemlendiği çok sayıda örneğe rastlanır. Tüm bunlar Opriçnik’in Bir Günü romanını benzerlerinden belirgin şekilde ayırır. Aptekman (2009) dediği gibi, Sorokin’in romanı kasvetli bir siyasi öngöründen çok daha fazlasıdır. Opriçnik’in Bir Günü hem ütopyik türün hem de bu türün yeniden

canlanmasında etkili olan ulusal-etikçi ideolojinin parlak ve son derece başarılı bir yapıbozumudur (Aptekman, 2009: 107). Tarih tekerrürden ibarettir; bir zamanlar Pyotr Çadayev'in 'Felsefi Mektup'¹⁷ eserinde dile getirdiği fikir, Sorokin tarafından post modern bir forma büründürülmüş, özü ise değişmemiştir. Sorokin'in yurtdaşlarını iyileştirmeyi amaçlayan şok terapisi, günümüz Rusya'sında ortaya çıkan bazı sosyo- politik eğilimlere, sinsice pornografiye, Rus kültüründen uzaklaşmakla ve Rus dilini saptırmakla suçlayan yarı- ahlakçılara verdiği bir tür yanıttır. Belki de Sorokin'in çalışması birilerinin meraklı zihnini uyandıracak ve çok arzu edilen ihanet şimdiki nesilde gerçekleşecektir (Seim, 2007: 90).

Sonuç ve Değerlendirme

Sorokin'in *Opriçnik'in Bir Günü* romanı, Opriçnik Rusya'sının geniş panoramasını gözler önüne sermektedir. Bu panoramada, günümüz Rusya'sı ile 2028 yılı Rusya'sı arasındaki temel fark, tüm ülkenin 'Büyük Rus Duvarı' ile çevrilmesi ve bu yolla izole edilmeye çalışılmasıdır. Duvarın inşası Yeni Çağ'ın başlangıcına işaret eder: Duvar örülmeden hemen önce bir dönüm noktası gerçekleşmiştir: '18 yıl önce Kızıl Meydan'da halkımız kendi pasaportlarını yaktı' (Sorokin, 2017: 100). Duvarın inşasındaki amaç, Batı'dan kopmak; 'pis kokuları ve inançsızlığı, lanetlenmiş siberpurkları, oğlancıları, Katolikleri, melankolikleri, Budistleri, sadistleri, satanistleri, Marksistleri, faşistleri, ateistleri' (Sorokin, 2017: 154) Rusya'dan uzak tutmaktır.

Eserde anti-ütopik bir atmosfer yaratılmıştır. Eserin distopik bağlamına organik olarak uyum sağlayan ahlaki bozulmaların öne çıktığı çok sayıda detay vardır. Daha geniş ortam, etik ve sürdürülebilir uygulamalardan derinden kopuk bir toplum tasviri ima edilmektedir. Teknolojik olarak gelişmiş ancak ahlaki olarak iflas etmiş bir toplum tasviri, çevresel kaygıların marjinalleştirdiği arka plana işaret eder. Söz konusu eserin daha genel bir analizinde distopik geleceğin geniş toplum eleştirisinin bir parçası olduğu kanısına varılabilir. Sorokin'in sunduğu toplumsal eleştirinin satır aralarını okumak önemlidir. Yazarın distopik dünyasındaki 'modern' sorunlar, kasvetli toplumun arka planına incellemeyle işaret ederken, bu sorunlar eserin daha geniş bir yorumuna ortam sağlayıp, semptomu olarak da hizmet etmektedir. Sorokin, Rusya'yı bulunduğu yerden yüzlerce yıl geriye gönderirken geleceğin Rus toplumunu Orta Çağ'a uyarlayıp yeniden canlandırmakta, dolayısıyla edebi sorunların ürkütücü- mizahi bir bağlamda sunulduğu eserde hayat adeta köklerine dönmektedir.

Buradaki krizler daha çok metaforlar ve alegoriler aracılığıyla ifade edilir, okuyucuyu yeniden düşünmeye ve satır aralarını okumaya sevk eder. Çarpık dünyalar ve yozlaşmış toplumlar insanın insanla ve insanın çevresiyle olan ilişkisinin bozulmasına dair metaforik eleştiri unsurları barındırır. Sadece güçlerini ve toplum üzerindeki kontrollerini sürdürmeye odaklanan yetkililer, toplumun her alanında rastlanan tahribata dikkat kesilmezler. Toplumsal sorunların ihmal edilmesi, yalnızca kendi çıkarları doğrultusunda hareket eden yetkililerin, tam bir umarsızlık ve de yolsuzluk içinde olduğunun altını özellikle çizmektedir.

Sonuç olarak, totaliter rejimlerin doğal kaynakları suiistimal etmesi, devletin sadece insanları değil, her şeyi kontrol etmeye çalışması üzerinden değerlendirildiğinde, etik ve ahlaki ilişkilerden, empati, merhamet ve duyarlılıktan yoksun yaşam tarzları eserin tamamına yayılmıştır. Özetle hikâye, insanların, dahası canlıların ve tüm çevrenin sadece sömürülmesi gereken kaynaklar olarak sunulduğu tüketim ve acımasızlık kültürüyle doludur. Sanayileşme, kentleşme, ekonomik ve siyasi hedefler uğruna sık sık göz ardı edilen toplumsal değerler adeta Rusya'daki gerçek durumun bir yansımasıdır. *Opriçnik'in Bir Günü* güçlü bir siyasi hiciv olmanın ötesinde, spekülatif ama korkutucu derecede tanıdık bir merceklerle çağdaş meselelere ayna tutmaktadır.

Kaynakça

- Aptekman M. (2009). P. Krasnov 'za çertopolohom' i V. Sorokin 'Den' Opriçnika': Dva vzglyada na yevraziyskuyu utopiyu. Boston, SŞA (ABD) <http://elar.uspu.ru/bitstream/uspu/14514/1/ufvrl-2009-11-06.pdf> Erişim 29.12.2024.
- Greşilova A., A. (2017). Russkaya arhaika v romane T. Tolstoy 'Kıs' i v dilogii V. G. Sorokina 'Den' Opriçnika' i 'Saharnıy Kremlin' *Filologičeskiye nauki. Voprosi teorii i praktiki. Tambov: Gramota*, No 12(78): в 4-й ч. Ч. 3. S. 29-32. ISSN 1997-2911.
- Kalafatic Z. (2022). İdeynıy kontekst povesti Vladimira Sorokina 'Den' opriçnika' SlavVaria 1/2022. S. 105–114.

¹⁷Rus tarih felsefesinin yaratıcısı filozof ve yayıncı Pyotr Çadayev'in 8 (sekiz) felsefi mektubu vardır. 1836'da edebi ve sosyal dergi ("Telescope") da "Felsefi Mektuplar"dan ilkinin Rusça çevirisi yayımlandıktan sonra Çadayev resmi olarak deli ilan edilmiş, bir yıl boyunca tıbbi gözetim ve polis gözetimi altında tutulmuştur. Sonrasında "iyileşmiş" statüsü kazanmış ancak ömür boyu herhangi bir şey yazması yasaklanmıştır. Yazar burada Rus halkının durumu, dini izolasyonu, Rusya'nın kaderi üzerine düşünür ve Rus yaşamının başlıca kusurlarını sıralar: Otokrasi ve serflik. <https://nekrasovka.ru/articles/books/chaadaev> (Erişim: 01.10.2024).

- Koz'yakova M., İ. (2023). Krasny tsvet kak istoričeskij simbol russkoy kultury. Vestnik MGKÍ 4/114. S. 68-79.
- Lobin, A., M. (2017). Kontseptsiya istorii V. Sorokina i ee hudojstvennaya reprezentatsiya v povesti 'Den' Oprichnika'. *Izv. Sarat. un-ta. Nov. ser. Filologiya. Jurnalistika*. T. 17, vıp. 1. S. 109- 113.
- Lobin, A., M. (2017). *Avtorskiye kontseptsii rossiyskoy istorii v russkoy literature XXI veka*, (2-ye izdaniye), ispravlennoye, Ul'yanovsk.
- Nikolskiy, E. V., Smolin, A., A. Sotsialno- aksiologičeskiye aspektı antiutopii Vladimira Sorokina 'Den' oprichnika'. (URL: https://www.elibrary.ru/download/elibrary_38586757_69599130.pdf Erişim: 30.12.2024).
- Seim, N. (2007). *Vladimir Sorokin- Um, çest i sovest epohi postmoderna*. Lunds Universitet, Språk- och litteraturcentrum, Ryska RYS 055/VT.
- Sokolov, B., V. (2017). Evolyutsiya mira prozı Vladimira Sorokina// Literatura v sisteme kultury. K semidesyatiletıyu proffesora İ. V. Kondakova. Sb. *Statey po itogam Mejdunarodnoy nauçno- praktičeskoj konferentsii. Akademiya sotsialnogo upravleniya*. M., S. 249- 260.
- Sorokin, V. (2006). Den' oprichnika. Moskva: Zaharov.
- Sorokin, V. (2007). Koltso oprichnini. O romane Vladimira Sorokina 'Den' Oprichnik' // İnterv'yu Aline Vituhnovskoy// Rus. Journ. Jurnalny zal. URL: http://alinavit.ucoz.net/publ/interview/kolco_oprichniny/6-1-0-41 Erişim: 30.12.2024.
- Sorokin, V. (2017). Den' oprichnika. İzdatelstvo AST. (URL: <https://play.google.com/books/reader?id=zyKGdUxCYXQC&pg=GBS.PP1.w.0.0.0.3>. Erişim: 30.12.2024.

Extended Abstract

Aim and Scope

Vladimir Sorokin, one of the renowned writers of Russian literature, is known for his postmodernist and dystopian works, a unique literary style that combines reality, science fiction, and surrealism, and an unconventional and provocative use of language. His works often include political and social criticisms, exploring the dark sides of human nature and society through dystopian worlds and symbolic narratives. In this context, societal breakdowns, ethical violations, moral decay, and the temptations disguised by humanity find their place directly or indirectly in his works. In books like "Day of the Oprichnik," "The Blizzard" and "The Sugar Kremlin," dystopian futures are depicted, and these depictions encourage readers to reconsider and reflect on the so-called 'modern' problems of contemporary societies from an outside perspective, exposing them in all their starkness. In 1922, Oswald Spengler observed that the only form of government acceptable to the modern Russian psyche was "Primitive Moscow Tsarism." Almost a hundred years later, Sorokin's "The Day of the Oprichnik" presents the reader with the Russia of 2028: a nationalist, totalitarian state completely separated from the West by a Wall (Aptekman, 2009: 93). It is well known that the Oprichnina ("опричнина") was a political structure, a kind of organization created during the reign of Ivan the Terrible, resulting in class division, moral degradation, high loyalty and obedience to power. Themes such as pornography, gang rape, drugs, bribery, excesses, uncontrolled power, moral decay, uncontrolled violence, state arbitrariness, executions, luxury spending, homosexuality, corrupt societies, the destructive effect of technology, chaos, industrialization, aggressive policies of the authorities, and the contrast between luxury and poverty are all situations encountered in the work. This article will attempt to examine the rigidly anthropocentric dystopian future depicted in contemporary Russian writer V. Sorokin's *Day of the Oprichnik*, to get to the root of social degradation and decay in New Russia, and to explore its connection with Oprichnina. The study will also focus on totalitarianism, which is reflected aesthetically rather than ideologically in Sorokin's works. As a worldview, 'on the one hand, it leads to an interest in the aesthetics of the ugly <...>and on the other hand, it causes a close interest in the majestic and monumental forms of totalitarian aesthetics,' prompting us to rethink the reflections of this phenomenon in today's Russia (Lobin, 2019: 98).

Methods

The study employs a hypothetical method. Generally, hermeneutics theory, which focuses on text interpretation, stands out in this study. Hermeneutics, which deconstructs and reconstructs the literary text, has the potential to awaken curious minds and attract their attention by establishing an organic connection with the work in a historical context. Additionally, since the author's personal views are also included in the study, it is normative as well.

Findings

In the study, details were first provided about V. Sorokin and his literary style. Attention was drawn to the frequently addressed topics in the works of the contemporary Russian author Sorokin and the dystopian worlds he creates. The

study emphasized which works depict dystopian worlds, focusing on the novel "Day of the Oprichnik," considered the most significant example of this theme, and attempted to examine the work in a social context.

Conclusion

Sorokin is a writer who attracts attention with his postmodernist and dystopian works, as well as his unusual and provocative language. Known for his unique literary style that combines reality, science fiction, and surrealism, Sorokin often includes political and social criticism in his works. Sorokin's dystopian worlds and symbolic narratives frequently explore the darker aspects of human nature and society. In this context, social deterioration, degeneration, moral decay, and the masked indulgences of humanity find a direct or indirect place in his works. The novel *Day of the Oprichnik* presents a panorama of Oprichnik Russia. In this panorama, the most significant difference between today's Russia and the Russia of 2028 is that the entire country is surrounded by the 'Great Russian Wall' to keep away stench, unbelief, damned cyberpunks, sodomites, Catholics, melancholics, Buddhists, sadists, Marxists, fascists, and atheists. This situation marks the beginning of a New Age. The work has an anti-utopian atmosphere, and social deterioration in this atmosphere aligns with the dystopian context. The depiction of a society that is technologically advancing but morally bankrupt stands out. While Sorokin sends Russia back hundreds of years, he adapts the future Russian society to the template of the Middle Ages and revitalizes it. Crises are often expressed through metaphors and allegories. Distorted worlds and corrupt societies contain elements of metaphorical criticism about the deterioration of human relationships and our relationship with the environment. The neglect of social problems emphasizes the complete inefficiency and corruption of authorities who act solely in their interests. The abuse of natural resources by totalitarian regimes, the state's attempt to control not only people but also everything, and lifestyles devoid of ethical and moral relationships pervade the entire work. Issues like industrialization, urbanization, and value.